

Tas Latweefchu lauschu draugs.

1834. 13. Septbr.

37ta lappa.

Zaunas sinnas.

No Rihges. (9. Sept.) Schodeen pehz puffedeenas puffzell' us tschetreem muhsu augsti zeeniga Keiserene, no Pehterburges us Wahz'semmi braukdama, tē atnahze un pehz ihfa laika atkal brauze prohjam.

No Pehterburges. (28. Aug.) Pirms tee Pruhfchu farra-wihri lihds ar paschu Fehnina dehlu, to prinzi Wilkumu tur atnahze, klaht buht, kad tas leels afmina stabs tiktu eefwehtih's, fo muhsu Keisers sawam shehligam brahtam Aleksandram irr lizzis stabdiht, pars Fehninsch laide Keiseram sinnu, scho grahmatinu winnam rakstidams:

"Keisers, lohti mihlohts brahlis un snohts!

Arri manna firds preezajahs, ka nu ta gohda sihme irr gattawa us eefwehtischanu, kas wehl behrnu behrneem dohs leezibu, ar kahdahm leelahm puhlehm tannī laikā bija ja-kaujahs, kad to nepanessamu juhgu nokrattija, un kas winneem ta waldineeka gohdu un flawu fluddinahs, kas zaur sawa garra spehku wiffur us to mohdinaja un palihdseja, ka drohschi panahze to fwehtitu gallu. Tapehz man gauschi shehl, ka man tā gaddahs, ka es Juhfu aizinaschanu ne warru wis paklausiht un us Pehterburgi nahft. Bet, ihsteni fakkoht, es tatschu buhschu klaht pee teem leeleem fwehtkeem; un kà man pascham firds nessahs, es Juh's luhdsu: palaujeet man, to, fo es par mantu few isdohmajis, tā padarriht, ka zaur to arri Juhfu mihliga wehleschana noteek, fo Juh's, augsti zeenigs Keisers, pehrnā gaddā mannam dehlam, tam printscham Albrektam, esseet isteifuschji. Deht to palaujeet man, Jums sinnu doht, ka weena rotte no manneem farra-wihreem us to gohda-deenu Pehterburgā nahfs; pee winnas peederrehs 17 wirsneeki un 38 saldati no mannas gwardias un no Juhfu pulka, kas wiffi tannī laikā arri lihds bija farrà. Schi rotte, appaksch manna dehla, ta printscha

Wilkuma pawehleschanas stahwedama, lai pee scheem fwehtkeem wiffu mannu farra-wihru weetâ irr, furri wehl arween ar preeku un gohdu peeminn ta muhscham neaismirfama laifa, tâpatt arri tahs draudsibas, fo ar teem firdsdrohscheem Kreeweem, fâ ar brahteem, uszehle, un Winna labprahtibas, kas tanni zekâ us uswarreschanu winneem preekschâ gabje un winnus tâpatt, fâ sawus paschus farra-wihrus mihtoja. Parahdajt, mans wirsts, scheem Zums peestelleteem wihreem to gohdu, fa tee lai Zums par patifschanu irr. Drohschi tizzedams, fa Zums tas ne buhs pretti, es winnus aistlejeju, pirms Zuhfu antwohrti sagaidijis. Sanemmeet tē to leezibu, kas mannu nepahrwehrschanu mihslestibu un to augstu zeenischanu apleezina, ar fo es arri us preekschu, fâ bijis, paleeku Zums, augsti zeenigam Keiseram, padewigs tehwozis

Pridriks Wikkums.“

Wehl no Rihges. Laiks gan jau fenn bija, muhsu Jahna basnizu, fur Latweefchi sawu Deewa-kalposchanu turr, druzjin islahpiht un pahrtaisiht; jo jau preeksch pahri gaddeem sahje neween kalki no muhreem atschkirtees, bet arri daktini no junta nofrist un seenai un pascham tohrnam afmini ismuft. Bet basnizas lahde jau pehz farra gaddeem, pa furreem arri schi basniza krohnam bija nodohsta par magasihni, gluschi bija istufschota zaur to leelu buhweschanu, ar fo winnu atkal par Deewa nammu pahrtaisija, un no ta laifa, itt fâ kahds ehdajs buhtu eekrittis, ne mas ne warreja tik dauds panahft, patti scho jaunu buhweschanu usnemtees. Tad nu zeeniga Rihges rahs un birgeri apschelojahs un pasneedse tik dauds, zil waijadseja. Bassarâ eefahje darbu un ruddeni gan jau pabeigs. — Rihges basnizas-teefa turklaht nospreede, lai pahr to laifu, kamehr Jahna basniza tiks gattama, Wahzeefchi sawu Dohmes-jeb Mahres-basnizu Latweefcheem eedohd un paschi isteek ar Pehtera basnizu. Tâ nu jau no 5tas August Latweefchi ikfwehtdeenâ sanahft Dohmes-basnizâ un gan daschs tâpatt no Rihges. fâ no semmes laudin pehz pabeigtas Deewa-kalposchanas brihtiau wehl tur kawejahs un brihnodamees to leelu un brangu nammu iapstatahs un wiffu, kas tur eekschâ. Bet dascha leeta winneem pawiffam israhdahs fweescha, winni labpraht grihb sinnahft, kas ta tahda irr, zil dauds wezzaka schi basniza pahr Jahna basnizu, bet ne sinn, kam prassiht. Luf! tē! Latweefchu draugs winneem stahstihhs pahr schahm abbahm basnijahm wiffu, fo tik pats sinn; bet papreeksch un par scho reisi tik pahr to mihtaku

Zahna basnizu.

Schi arri irr weena no tahm wiffwezzakahm basnizahm muhfu puffès, jo eeksch wezzas grahmatas atrohnam sinu, ka winna jau 1227tâ gaddâ tikke us-buhweta un abbeem Zahneem, tam kristitajam un tam preezas-mahjitajam par gohdu nosaukta par Zahna basnizu. Bet kad 264 gaddi bija pagahjuschi, tad winna gan jau buhs bijusi sagruüsi, jo tannî laikâ Rihdsineekeem tikke paweh-lehts, lai Zahna basnizu tai weetâ ustaisa jaunu, fur mesteram patihk, un lai winnas muhrus pa diwahm affim well augstakus. 1523schâ gaddâ winna nahze Rihges rahtam rohka, bet tad 59 gaddus pawiffam bija aisplehgta, kamehr eedewe Latweescheem, kas lihds tam laikam sawu Deewa-kalposchanu Jehkaba basnizâ bija turrejuschi. Scheem tē nu eesahze 1582trâ gaddâ 29. Sept. Deewa wahrduš tur-reht; tomehr drihs atraddahs, ka schi basniza preeksch winneem pahmasa effohr, tadeht rahts 1587 to likke taifih pa treschu dalku leelaku, kâ mehs to us to miffin-tahpeli warram lassih, kas ais kanzeles, altara kohra fahni, pee seenas irr eemuh-reta. Latweescheem pahr to buhweschanas laiku bija atpakkat ja-eet us Jehkaba basnizu, fur tik lihds seemas fwehtkeem 1588 palikke. Kad Sweedru laikds 1677 21. Mei drihs puff-Rihga zaur leelu ugguni aisgahje, tad arri Zahna basniza nodegge; tik tee tschetri muhri un leelaka welwe palikke. Draudse winnu tapeh; atkal atstahje un birgeri winneem preeksch Deewa-kalposchanas eedewe papreeksch to masu un peh; to leelu gildstuhbi. Peh; diweem gaddeem basniza atkal tik tahl bija gattawa, ka puhpuku fwehtdeenâ 1679 tur no jauna fahze Deewa wahr-dus turreht; bet pahr altara kohri ne warreja wairs welwi no keegekeem atjau-noht; likke 1683 to no kohkeem. Sakschu laikâ 1700 dewe arri diwahm zittahm draudsehm, tai no Jesus-basnizas un Pinneem brihw, tē Deewam kalpoht. Kad 1710 gaddâ Kreewi nahze preeksch Rihges, tad atkal pee basnizas leela fshahde notikke un draudsei ohtru reisi bija ja-greeschahs us masu gildstuhbi. Tomehr ohtrâ gaddâ jau nahze atpakkat, kautgan wehl weenâ gabbalâ lihds 1724 tikke buh-wehts, kamehr pawiffam bija gattawa. 9. Dezember 1741 leela nelaima notikke Rihgâ. Bija weenam kohpmannam, kas sawâ nammâ pee Massel-eelas dsihwoja, 5 muzzinas ar 50 mahrzineem bissahlu pagrabbâ un, — Deews sinn, zaur ko, — muzzas fahze degt un wiffas sahles schahwahs ahra, ispohtstija gluschi neween scho nammu, bet wehl dands zittus sadause basnizaj juntu un fatreeze loh-gus. Nu Deewa-kalposchana pahr 6 neddelahm atkal bija leelâ gildstuhbi, ka-mehr wifs tikke islahpihts. No ta laika lihds kara gaddam winnu arween labbi apkohpe, 1754 sagahdaja jaunus beakus un jaunu swannamu pulksteni, 1761 taifija wiffapahre tohs jaunus kohrus, 1764 buhweja jaunu tohrni, kas 2000 dahlderus malfaja un no 1767 lihds 1769 sagahdaja jaunu altari un tã jo proh-jam. Kara gaddâ 1812 basniza bija ja-dohd frohnam par magasihni un draudse gahje Pehtera basnizâ, fur tobrihd' jau Wahzeeschi no trim draudsehm un arri Jggauni sawu Deewa-kalposchanu turreja. Gan jau tai paschâ gaddâ labbiba atkal tikke isnemta, bet warren leela buhweschana wajadseja, kamehr draudse 4. Wewrar 1817 tē atkal warreja fanahkt. — Lihds schim gaddam maf

fo warreja gahdaht, fà jau fazzichts, bet ap Mikkeleem ar Deewa palihgu jau eefim atpakkat un preezafimees pahr rahts un birgeru schehlstibu, kas muhsu nihlu basnizu mums atkal wesselu un smukku likke taisiht un pa to laiku mums brangu Dohmes basnizu eedewe.

No Sweedru semmes. (18. Aug.) Ak, tu schehligs Deews! Rà breefmigi taggad tur mallu mallàs, pa paschahm juhreas fallahm kohlera-fergra plohsfahs. Jr nu arri fehnina pilssehtai, tai leelai Stokkolmei usnahkusi un eefsch pirmahm deenahm tur jau 102 zilwekus aistrahwusi. — Teiz, ka zittà Sweedru pilssehtà apteekeram effoht isdeweess, sahles atrast, kas palihdsoht; bet wehl naw gruntigi ismeklehts, woi teefs, woi ne. Eefsch Gotenburges arri ta leela mirschana wehl ne beidsahs. Us paschahm semmehm sahft laudis ahtrumà nomirst. Ne senn gaddijahs, kad kesteris tur jau nahze pee mirschanas un winna diwas meitas pee gultas sehdeja un raudaja, ka pehrkons ruhze, sibbens mettahs istabà, abbas meitas nospehre un tehws us weetas palikke wessels.

Rihhta dseefma plaujamà laikà.

Meld. Es tewi teiju schehligs Tehws.

<p>1. Es flaweju tew, augstajs Deews,
Un dseedu tawu gohdu,
Ka es, scho nakti atspirdsees,
Nu atkal wessels mohdu.</p> <p>2. Es usftattohs ar lithgsmibas
To apwehtitu druwu
Un wiffas tawas dahwanas,
Kas rahdahs tahl un tuwu.</p> <p>3. Tu swehti muhs; ak, flawa tew!
Bes tew mums wahjas rohkas,
Kas neko ne eefpehj no sew;
Preeksch tew pats ohsols lohkahs.</p> <p>4. Tu maisti dohd' un apgehrbu,
Mums allasch schehligs effi:
Pee darbeem tu dohd' palihgu,
Jr wahjneekus panessi.</p> <p>5. Tu pildi muhs ar labbumeeem,
Mums preeku wis ne leedsi,</p> | <p>Un pascheem tauneem zilwekeem
Dauds swehtibas pasneedsi.</p> <p>6. Tahds laipnigs effi tu, ak Tehws,
Lai tizzigi paleekam,
Lai jel no grehkeem greefshamees
Un tew par behrneem teekam.</p> <p>7. Lai brahkeem effam mihligi
Un winneem labbu darram,
Jr naidneekem lai schehligi
Palihdsam, kur tik warram.</p> <p>8. Ja mehs pehz Jesus preekschshmi
Tà dshwojuschi buhsim,
Tad mehs, fà tu mums fohliji,
Tur debbes preekà klushim.</p> <p>9. Tad, ko mehs scheitan sehjuschi,
Tur pilnà druwà plausim!
Tad seefim, nemsim tikkuschi,
Un kohpinòs fakrausim.</p> |
|--|--|

A. E.

Lihds 11. Sept. pee Rihges irr atnahkuschi 765 fuggi un aisbrautuschl 644.

„ 29. August pee Keepajas irr

86

82.

Drihw drikkleht. No juhrmallas-gubbernementu augstas waldischanas pusses:

Dr. C. E. Napier sky.